

# PŘESAHY

Kulturní příloha Týneckých listů

## STUDIE

Interiérové orloje na Moravě

## ROZHOVOR

s historikem  
Radimem Himmlerem

## TEXTY

Jiřího Dynky  
a Vratislava Kadlece

## BLOG

Petra Minaříka  
a Ireny Jirků

## KULTURNÍ KURÝR

plný knižních novinek

## LIDOVÉ ZVYKY

Archeologové na podzim  
a kapr na vánočním stole

## KOMIKS

Zlá ovce a Harry Potter

## POZVÁNKY

Moravského divadla  
a Agentury GONG

## STUDIE

# INTERIÉROVÉ ORLOJE NA MORAVĚ

Při svých cestách po moravských muzeích může hledač horologických pokladů objevit i několik unikátních interiérových orlojů. Vypravte se prozkoumat tyto pozoruhodné hodinářské výtvořiny, znázorňující složité časové, astronomické i kalendářní údaje, do stálých expozic muzeí v Ostravě, Kroměříži a Uherském Brodě.

První zastávkou naší exkurze je moravskoslezská metropole Ostrava. V bývalé radnici městské části Moravská Ostrava na Masarykově náměstí sídlí Ostravské muzeum. V něm, na chodbě 1. patra, mohou návštěvníci obdivovat jeden z nejprecizněji zpracovaných interiérových orlojů v Česku. Vytvořil jej Jan Mašek, technik vítkovické strojírně, v letech 1924 až 1935. V roce 1967 své unikátní astronomické hodiny daroval městu Ostrava.



Salonní orloj Jana Maška z ostravského muzea

Hlavní hodinový stroj má Grahamův kotvový krok, půlové bití a vteřinové kyvadlo s tepelnou kompenzací. Osmikilové závaží je automaticky natahováno elektromotorem. Stroj z ústřední osy vykonává 51 funkcí a skládá se z asi 2500 součástek. Všechny časové údaje ve středoevropském čase se vztahují k prů-

sečíku 15° východní délky a 50° severní šířky. Malířské části zpracoval ostravský výtvarník Vladimír Kristin (1894-1970). Horní část čela orloje tvoří hodinový číselník, na němž dochází při polední produkci za zvukového doprovodu některé z osmi melodií hracího stroju k zajímavé proměně. Nejprve zmizí mimostřední vteřinový číselník a je nahrazen houpající se kolébkou, pak z okének uprostřed vystoupí Adam s Evou a otočí se k sobě a nakonec se nůžkovitě rozevře okružní s hodinovými ciframi a vykukne sedm malovaných medailonů symbolizujících lidský život od kolébky až po hrob. Pod hlavním ciferníkem leží řada pomocných číselníků s kalendářními údaji, které znázorňují den v měsíci spolu s číslem týdne v roce, den v týdnu, digitální letopočet a měsíc v roce spolu s údajem o počtu dnů v jednotlivých měsících. Astronomický čtyřřadvacetihodinový číselník se symboly souhvězdí zvěrokruhu a s oválnou výsečí pro otočnou mapu hvězdné oblohy ukazuje, ve kterém znamení se nachází Slunce a Měsíc a jejich zdánlivý oběh, měsíční fáze a čísla slunečního a měsíčního cyklu a pásmový čas v Londýně, San Francisku, Bombaji a Tokiu. Nejspodnější číselník je planetárium. Jeho obvod zdobí dvanáct reliéfů s vyobrazeními charakteristických prací v jednotlivých měsících roku. Uvnitř kolem Slunce obíhá osm planet sluneční soustavy. Země v podobě malé zlaté koule obíhá kolem Slunce a kolem ní obíhá ještě Měsíc. Prstenec, který sleduje dráhu Měsíce kolem Slunce, zaznamenává zatmění Slunce a Měsíce. Uvnitř je ještě kotouč s astronomickým označením planet - vládců roku. Schránku astronomických hodin tvoří 245 cm vysoká dřevěná pseudobarokní skříň s vyřezávanými soškami dívek symbolizujícími Den a Noc.

V naší cestě za hledáním moravských salonních orlojů se přesuneme do města Kroměříže. Toto středomoravské město se pyšní arcibiskupským zámekem a historickými zahradami zapsanými na seznam světového kulturního dě-

dictví UNESCO. Nedaleko zámku v jednom z měšťanských domů na Velkém náměstí sídlí Muzeum Kroměřížska. Linduškův orloj je k vidění hned v přízemí muzea vedle pokladny, v místnosti, která byla dříve průjezdem. Autor svérázných časových astronomických hodin Jan Linduška se narodil v roce 1878 ve Velkých Losinách a působil jako bednář v Přerově. Své jedinečné dílo dokončil roku 1929 s pomocí Jana Záhodrovského z Pozlovic, který provedl malířské dekorace. V hodinářství neškolený výrobce se při své amatérské tvořivosti dopustil řady konstrukčních originalit a svérázných řešení. Většina součástek je dřevěných, cévky pastorků jsou prostě vyrobeny ze zabitých hřebíků, při převodech byly využity provazy. Při restaurování v roce 1999 byl sice stroj uveden do funkčního stavu, ale nenaahuje se, protože komplikovanou konstrukci neutáhne a vydrží v chodu jen několik hodin.



Linduškův interiérový orloj z kroměřížského muzea

Na čelní a dvou bočních stranách přes 250 cm vysokého orloje je patnáct ciferníků a ukazatelů, řada z nich velmi originálních. Například ukazatel hodin a minut se ukrývá zcela nahoře ve dvou oknech navištické budovy hájovny, před níž hajný s flintou posunkuje na psa. V dolní části zaujme pozorovatele

největší kruhový číselník - kalendárium. Rok je na něm rozdělen na třináct měsíců a mezi prosinec a leden je vložen 13. měsíc, nazvaný MARSINEC, zřejmě podle antického boha války Marta. Každý měsíc má stejný počet dnů (tedy 28, pouze Marsinec jich má 29). Přidáním jednoho měsíce tvůrce dosáhl toho, aby se nepletly různé počty dnů v měsíci. Dny v týdnu v každém měsíci tak připadají na stejná data, například každé pondělí připadalo vždy např. na 1., 8., 15. a 22. příslušného měsíce. Nad kalendářem v „krajinných“ výsečích je zachycen zdánlivý pohyb Slunce a Měsíce oblohou. Zvláštní je i čtyřřadvacetihodinový ciferník s nápisem ÚŘEDNÍ (čas?). Postranní ciferník ukazující čas v Bombaji je konstruovaný jako čtyřřadvacetihodinový, ale v levé půli má čísla 1 - 12 a v pravé půli ozdobné nápisy. Funguje tak, že malá rafička, když přejde přes horní dvanáctku, přepadne vahou závaží dolů na spodní dvanáctku a začíná znova. Velká rafička se točí normálně.

Posledním cílem našeho pátrání po hodinářských pokladech je malebné město na jihovýchodní Moravě v podhůří Bílých Karpat, Uherský Brod. Zdejší muzeum nese jméno slavného rodáka z tohoto kraje Jana Amose Komenského.



Lukášův Nivnický orloj z uherskobrodského muzea

V jedné ze stálých muzejních expozic nazvané Starožitnosti Uherskobrodská můžeme mezi ukázkami rozličných řemesel nalézt v koutku věnovaném hodinářství i takzvaný Nivnický orloj. Jeho autorem byl tesař a kutil Josef Lukeš (1872-1922), který žil a působil v nedaleké obci Nivnice. Výrobě orloje věnoval tříleté úsilí a dokončil ho s pomocí místního hodináře Josefa Hýždala, který se postaral o výrobu hodinového jícího stroje a napojení přídavných mechanismů. Vnější vyzdobení tohoto časoměrného přístroje je dalším příkladem amatérské lidové tvorby. Asi 120 cm vysoká dřevěná schránka orloje nese uprostřed štítek s datací 1922. Největší číselník je kombinací planetária a kalendária. Kolem stříbrné hvězdy uprostřed - Slunce - obíhá jednoduchý model sluneční soustavy tvořený paprskovitě vyběhajícími nestejně dlouhými rařičkami se zlatými hvězdami na koncích, které symbolizují planety Merkur, Venuše, Země s Měsícem, Mars, Jupiter a Saturn. Planety nerotují po dráze znamení ekliptiky, ale jen barevně odlišenými čtyřmi ročními obdobími. Kruh kalendáře na vnějším obvodu číselníku měl ručně zakreslena jména a nejdůležitější svátky, dnes již téměř nečitelné. Výše umístěné tři menší číselníky znázorňují dny v týdnu dny v měsíci, měsíce v roce. Zbývající čtyři ciferníky různě provedené co do způsobu dělení a volby číslic zachycují poněkud nadbytečně stejné časové údaje. Vpravo nechybí ani teploměr se stupni Réaumurů a Celsia. Nad kalendářními ciferníky v pruhu vymezeném ozdobnými římsami provedenými lupénkovou pilou, se nachází zvuková část s pěti vyřezávanými figurkami andělů strážných u zvonkohry nápadně připomínající zvonky z bicyklu. Horní část s pohyblivými figurálními automaty obstarávaly figurky Tří králů, které vždy jednou za 24 hodin procházely z jedné dvířek do druhé před statickou soškou Panny Marie s Ježíškem.

Za mnohem kvalitnějším příkladem hodinářského umění je potřeba se vydat několik stovek metrů od muzea na hlavní uherskobrodské Masarykovo náměstí, kde stojí historická budova radnice se sídlem



Astronomický orloj Vilibalda Růžičky z radnice v Uherském Brodě

starosty a městského úřadu. Stojí za to vzhlednout na věž radnice, kde se nachází také jedna hodinářská zajímavost. Kromě běžných čtyřstranných ciferníků věžních hodin zde najdeme i ukazatel fáze Měsíce tvořený černozlatou koulí a také dřevěnou figurku Černého Janka, mouřenínka z místní pověsti, který při odbíjení celých hodin tahá za zvonec. Když vejdem dovnitř a vystoupáme po schodišti do 1. patra naproti dveřím starostovy pracovny, můžeme obdivovat funkční astronomické hodiny, které v letech 1906-1945 v několika etapách vytvořil potomek hodinářské rodiny, řídicí učitel, vlastivědný pracovník a zakládající osobnost uherskobrodského muzejnictví Vilibald Růžička (1884-1976). Tvůrce věnoval hodiny v roce 1972 Lidové hvězdárně v Uherském Brodě. Základem astronomických hodin je přesný hodinový stroj, který si nechal vyrobit od svého otce, hodináře Václava Růžičky. Některé kola s atypickým počtem zubů dodávala na objednávku pražská ho-

dinářská firma Hainz. Stroj je poháněný 3 kg těžkým závažím a má týdenní chod. Vteřinové kyvadlo má délku 99,4 cm. Na čelní straně se nachází tři velké ciferníky a pod nimi glóbus. Prostřední hodinový číselník s minutovou a hodinovou ručičkou ukazuje středoevropský čas. Uvnitř jeho plochy jsou ještě čtyři ciferníky s mimostřednou ručičkou ukazující sekundy, dny v týdnu, název měsíce a datum v měsíci s automatickou korekcí pro počet dní 28, 30 a 31 včetně 29. února v přestupném roce. Horní astronomický číselník inspirovaný astrolábem pražského orloje je tvořen základní deskou s vyrytým světovým rovníkem, obratníkem Raka a Kozoroha a vějířovitými křivkami ukazujícími přirozený babylónský čas. Horní černá křivka značí obzor východu a západu a na dvou dolních černých křivkách lze určit dobu občanského a astronomického soumraku. K pohyblivému se prstenci ekliptiky s dvanácti znameními souhvězdí na barevně odlišeném smaltu podle ročních období je připojeno Slunce, raménko s otočnou kuličkou Měsíce a pozlacená hvězdička - počátek hvězdného času. Východ a západ Slunce navíc ukazují dvě pozlacené ručičky s písmeny V a Z. Dle pohybu měsíčních uzlů lze určit i zatmění Slunce a Měsíce. Dva menší smaltované číselníky po stranách ukazují časovou rovníci a deklinaci Slunce.



Astronomický číselník Růžičkova orloje z radnice v Uherském Brodě inspirovaný astrolábem

Na třetím velkém dolním ciferníku se otáčí hvězdná mapa severní oblohy. Zcela dole je umístěn malý glóbus rotující kolem své osy jednou za den i se stupnicí, na níž lze odečítat momentální odklon zemské osy od ekliptiky.

Prohlídku interiérůvých orlojů lze pojmout jako specializovanou jednodenní akci. Že je možné ji s pomocí auta zvládnout za jediný den, ukázala úspěšná exkurze členů Společnosti přátel starožitných hodin, která proběhla v roce 2015. Ten, kdo má raději delší setrvání na místě a klidnější prozkoumání místních památek a zajímavostí, může navštívit jednotlivé cíle zvlášť - každé z uvedených moravských měst má pro zvědavého turistu mnoho dalšího k nabídnutí.

Kontakty:

**Ostravské muzeum**  
Masarykovo náměstí 1, Ostrava

**Otevřeno**

pondělí - pátek 9-17,  
sobota 9-13, neděle 13-17

**Vstupné:** 70 Kč - základní,  
50 Kč - studenti (od 15 do 26 let),  
důchodci (nad 60 let), ZTP,  
40 Kč - děti (od 6 do 15 let),  
150 Kč - rodinné  
(2 dospělí + 2 děti do 15 let)  
www.ostrmuz.cz

**Muzeum Kroměřížska**

Velké náměstí 38, Kroměříž

**Otevřeno**

úterý - neděle 9-12 a 13-17

**Vstupné:** 90 Kč - základní,  
70 Kč - snížené, 180 Kč - rodinné  
(rodiny s dětmi do 15 let)  
www.muzeum-km.cz

**Muzeum Jana Amose Komenského**

Přemysla Otakara II. 37, Uherský Brod

**Otevřeno**

úterý - neděle 9-12 a 12.45-16.45

**Vstupné:** 50 Kč - základní,  
30 Kč - důchodci, studenti (16-18 let),  
20 Kč - děti (6-15 let),  
120 Kč - rodinné (2 dosp. a max. 3 děti)  
www.mjakub.cz

**Město Uherský Brod**

Masarykovo nám. 100

**Úřední hodiny**

pondělí a středa 8-17,  
úterý a čtvrtek 8-14:30,  
pátek 8-14

**Radim Himmler**

## ROZHOVOR

# OD STŘEDOVĚKU DOŠLO VE VNÍMÁNÍ ČASU K OBROVSKÉMU POSUNU, říká historik Radim Himmler

V současné době probíhá ve Vlastivědném muzeu zajímavá výstava „Olomoucký orloj/500 let od první písemné zmínky“, o níž jste si mohli přečíst v minulém čísle Týneckých listů. Hlavním kurátorem výstavy a autorem doprovodné publikace k výstavě je historik a ředitel Muzea Komenského v Přerově **Mgr. Radim Himmler**.

**Pane řediteli, prosím, můžete našim čtenářům přiblížit, co všechno mohou na zmíněné vý-**

**stavě zhlédnout? A proč by ji neměli opomenout navštívit?**

Výstava představuje unikátně dochovaný soubor originálních uměleckých i technických součástí orloje i řadu dalších cenných archivních, plánových i obrazových dokladů všech osmi známých vývojových etap orloje. Výstava reprezentativním způsobem představuje veřejnosti historický význam olomouckého orloje zasazený do evropského kontextu s využitím současného stavu poznání i se zapojením možností

moderních technologií. Z celkové počtu více než 200 exponátů patří k nejatraktivnějším: zlacená síť (rete) astrolábu od vídeňského učence Pavla Fabricia, která byla na orloji v letech 1574-1895, dřevěná kruhová deska kalendária, která ukazovala svátky, letopočty a data Velikonoc na léta 1746-1847, originální obrovské kartony Karla Svolinského, které sloužily jako podklad výroby mozaiky nebo méně známý model olomouckého orloje od hodináře Jana Prokeše ze Sobotky z roku

1870 zapůjčený Muzeem hl. m. Prahy. Speciálně pro výstavu byl vyroben veliký model číselníkového patra olomouckého orloje z jeho barokní etapy v poměru 1:1 s umístěním originálu ukazovacího stroje, astrolábu a měsíční a sluneční ručky. Naposled se velká výstava o orloji konala před 35 lety, takže možnost shlédnout na jedno místo shromážděné artefakty dokládající celou mnohasetletou historii bude pravděpodobně zase na dlouhou dobu poslední.

### Jak moc náročné je takto obsáhlou výstavu připravit? Jak dlouho se připravovala?

Výstava je výsledkem dlouhodobého zájmu o toto téma, který trvá více než 15 let. Úsilí o prosazení výstavy do výstavního plánu Vlastivědného muzea trvalo od roku 2015. Přípravné podklady pro výstavu (ideový námět, hrubý rozpočet a plánovaný harmonogram) jsem vytvořil v únoru 2018. Po rozhodnutí o tom, že se výstava bude konat, následovaly konkrétní kroky vedoucí k realizaci výstavy. Kontinuálně již z dřívějšíka běžel pramenný výzkum k výstavě, kromě VMO zejména ze zdrojů Muzea umění Olomouc a Státního okresního archivu v Olomouci. První přípravné práce začaly před koncem loňského roku, kdy bylo potřeba dodat podklady k žádostem o dotace. Samotné odborné přípravy výstavy trvaly asi posledního půl roku. Zpracovávaly se odborný scénář výstavy včetně podrobného seznamu exponátů, textové a obrazové podklady pro výstavní popisky. V rámci propagace probíhalo také dodávání podkladů k tvorbě propagačních materiálů (bannery, plakáty, pozvánky, letáky či tiskové zprávy) i k dramaturgii vernisáže. Osobně pro mě bylo náročné sladit v závěru realizaci výstavy s dokončením doprovodné publikace k výstavě nazvané Olomoucký orloj v obrazech a faktech, která má 104 stran a obsahuje 175 vyobrazení. Jsem rád, že se obojí nakonec podařilo.

### Olomoucký orloj v dnešní podo-

### bě je mnohými zatracován. Co si o tom myslíte vy?

Cílem výstavy bylo shromáždit fakta a nepouštět se do hodnocení ex post a vnášet kritéria dnešní doby na minulý děje. Současnou podobu orloje odhalenou v roce 1955 vnímám jako poslední etapu dlouhodobého vývoje této umělecké a technické památky. Je obrazem doby svého vzniku, tak jako i přechází verze orloje ovlivňoval panující umělecký vkus, ale i převládající politické či náboženské ideologie. Přestože vnější podoba orloje je stará jen něco přes 60 let (a mechanismus 120 let), považuji i tuto etapu za památku hodnou ochrany. Na poslední verzi orloje nás může mrzet hlavně to, že staletý vývoj obrazových a figurálních motivů inspirovaných dávnou antickou a křesťanskou tradicí byl diskontinuálně přerušen zcela novými náměty inspirovanými hanáckým folklórem a pracovní tematikou.



### Problematika orlojů je nesmírně zajímavá. My všichni známe naše dva „české“ orloje, ale existují či existovali i jiné?

Z prostředí českých zemí z období



Foto: Lubomír Vyňuchal

**Radim Himmler** (\*1976) absolvoval obor historie s rozšířenou výukou jazyků na Slezské univerzitě v Opavě. V letech 2001 až 2008 působil jako kurátor ve Vlastivědném muzeu v Olomouci, kde spravoval sbírky Průmysl, obchod, řemesla a Historické hodiny. Od roku 2009 vykonává funkci ředitele Muzea Komenského v Přerově. Odborně se zabývá dějinami hmotné kultury se zaměřením na časoměrnou techniku. Je členem Českého spolku horologického a Společnosti přátel starožitných hodin, jejíž Zpravodaj od roku 2016 rediguje. Kurátorsky se podílel na řadě výstav, například Slavná obrana Olomouce v roce 1758 ve Vlastivědném muzeu v Olomouci (2008) nebo aktuálně Olomoucký orloj / 500 let od první písemné zmínky. S rodinou žije v Grygově.

středověku pocházejí opravdu jen dva orloje. Kromě toho olomouckého asi známější a navštěvovanější orloj na Staroměstské radnici v Praze. Ale v novějším období vznikaly menší orloje, například na radnicích v Litomyšli (1907) a v Prostějově (1910). I zcela nedávno vznikly některé orloje, spíše již jako turistické atrakce, například v Kryštofově Údolí (2008), Hojsově Stráži (2017) nebo slovenské Staré Bystrici (2009). V Evropě ve středověku a v raném novověku existovalo kolem 50 orlojů, více než polovina se s různými proměnami dochovala dodnes. Z těch nejznámějších můžeme kromě Prahy zmínit orloje ve Štrasburku, Benátkách, Bernu nebo Gdaňsku.

### Kdy se vlastně orloje či jim podobné stroje na měření času začaly objevovat? Ví se dnes kdy, případně kdo zkonstruoval první orloj?

První orloje začaly vznikat kolem poloviny 14. století a u některých známe i jména jejich tvůrců. Některé byly vytvářeny jako zmenšené matematické modely astronomických jevů, jako např. astronomické hodiny anglického opata kláštera v St. Albans Richarda Wallingforda nebo Astrarium italského učenice Giovanniho de Dondi z Padovy. V Pobaltí v závěru 14. a počátku 15. století působil tvůrce orlojů Nikolaus Lilienfeld.

### Ve své profesi se specializujete na dějiny hmotné kultury se zaměřením na časoměrnou techniku. Cím je pro vás téma času a jeho měření přitažlivé?

K problematice času a hodinářství jsem se dostal vlastně náhodou díky někdejší šanci spravovat mimořádně kvalitní a početnou sbírku historických hodin v olomouckém vlastivědném muzeu. Tematika času je všeobšáhla až bezbřehá, zabývá se jí fyzika, astronomie, filozofie, sociologie, biologie, samozřejmě historie i další vědecké obory. Mě zajímají hlavně sbírkově dochované hodinářské výrobky (hodiny, časoměrné

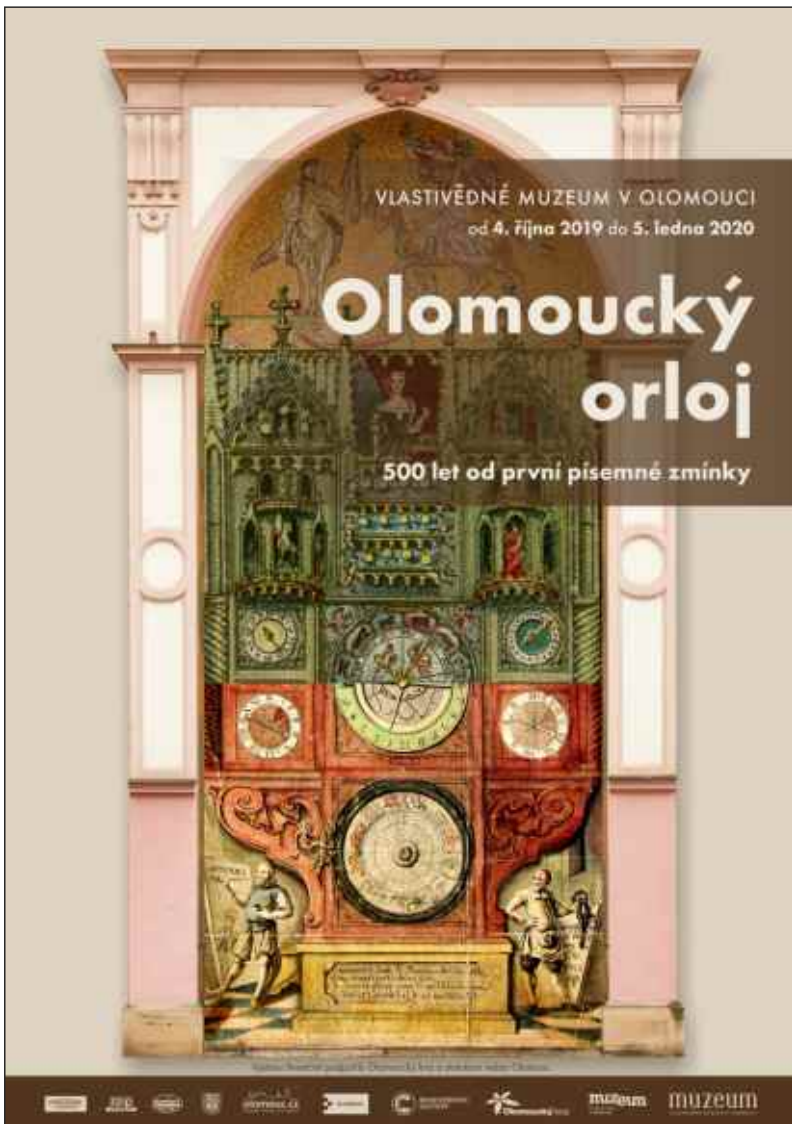
i některé příbuzné měřické či astronomické přístroje). Fascinuje mě důmyslnost starých hodinových strojů i celý vývoj oboru, který v souvislosti s vývojem společnosti vedl k technologickému zlepšování a posunování vývoje směrem k přesnosti. Ale všímám si i přesahů jako čas a jeho vnímání nebo jeho projevy ve výtvarné či literární kultuře.

### Co považujete za milníky v historii měření času?

Za přelomové události v postupném zdokonalování mechanických (neboli kolečkových) hodin, které mají své počátky někdy na přelomu 13. a 14. století, se obecně považuje vynález pérového (pružinového) pohonu v 15. století, který umožnil výrobu menších a přenosných hodin a hodinek a vynález kyvadla jako přesného oscilátoru v roce 1656, jehož autorem byl holandský učenec Christiaan Huygens, který navázal na dřívější teoretické úvahy Galilea Galileiho. Pozoruhodný je také příběh Johna Harrisona, který zasvětil svůj život v 18. století vývoji námořního chronometru, jak dokumentuje expozice v londýnském Greenwichi a zpopularizovala kniha Davy Sobelové a film Longitude.

### Kdy se začíná rozvíjet hodinářství tak, jak si jej představujeme dnes?

Rozvoj hodinářství jako řemesla souvisí s šířením mechanických hodin i se společenskou potřebou měřit a kontrolovat čas. Je spjatý s vývojem vrcholně středověkých měst v Evropě. Tento vývoj trval zhruba do poloviny 19. století, kdy v souvislosti s industrializací vstoupila i do výroby hodin a hodinek nejprve manufakturní a pak průmyslová sériová produkce, což umocnilo i pozdější vynálezy elektrických a kvarzových hodin. Z hodinářů se tak stali více obchodníci a opraváři a tradiční „ruční“ výroba mechanických hodin a hodinek se udržela již jen menšinově jako exkluzivní záležitost.



### Lze v dnešní době přijít na nově či nečekané objevy v této oblasti?

Určitě, vývoj nelze zastavit. Ve 20. století lze zmínit vynález atomových hodin, který dokonce přinesl to, že časové jednotky se přestaly definovat od astronomických jevů (doba oběhu Země kolem Slunce), ale dnešní definice sekundy v rámci soustavy SI je odvozena od trvání množství period záření, které odpovídá přechodu mezi dvěma hladinami základního stavu konkrétního atomu. K posledním „výdobytkům“ patří tzv. chytré hodinky s mobilními operačními systémy a aplikacemi.

### Můžete našim čtenářům přiblížit, jak se změnilo vnímání času (například) od středověku?

Prapůvodně byly hlavními měřiči času astronomické jevy (východy a západy Slunce, měsíční fáze). Od středověku došlo ve vnímání času k obrovskému posunu. Tehdy byl mechanicky měřený čas výsadou několika jednotlivců v kláštřích, kostelích, ojediněle i na veřejných budovách – radnicích. Čas plynul pomaleji a jeho cykličnost se v průběhu roku odvíjela od ročních ob-

dobí a od jim odpovídajícím zemědělským pracím a v průběhu dne od základních biologických potřeb lidí (spánek, zajišťování obživy), případně domestikovaných zvířat.

Rozvoj měst, řemesel a obchodu přinášel větší potřebu měření času, který se postupně odtrhával od přírodních zákonitostí. Dnes je čas naprosto integrální součástí našich životů. Od probuzení po usnutí jsme v koloběhu neustálého každodenního sledování, hlídání a kontrolování času. Zkuste si třeba vědomě všimnout, kolikrát za den pomyslíte a podíváte se na hodiny či hodinky – od budíku, mobilu, hodinek, veřejných hodin, hodin v dopravních prostředcích, na počítačích, rádiích, televizích atd. A to nemluvíme o termínech v kalendářích a diářích. V angličtině pro to existuje přiléhavé pojmenování „rat race – krysí závod“. Jen málokdo z něj dnes může a dokáže vystoupit.

### Ředitelem muzea jste již 10 let. Jaké výzvy a úskalí sebou tato pozice přináší?

Pokud si odmyslíme časové nároky, pak je to práce pestrá :-). Přináší stále nové úkoly, pro Muzeum Komenského v posledních letech

spojené zejména s velkými investičními akcemi jako byla rekonstrukce depozitáře muzea v Přerově na třídě Dr. Edvarda Beneše, a jakou je probíhající záchrana a zpřístupnění paláce hrady Helfštýna. K pravidelným úkolům ředitele muzea, jistě podobně jako v řízení jiných organizací, patří plánování, rozhodování, kontrolování, řešení personálních záležitostí, dále množství jednání s kolegy i partnery či reprezentační povinnosti. Vedle manažerských úkolů, ale považuji za důležité další vzdělávání a zejména uchování si kontaktu s oborem. Proto spravuji podsbírkou chronometrie a snažím se v rámci možností i publikovat, připravovat výstavy a podílet se na vybraných akcích. K úskalím určitě patří neustálé narůstání byrokratických a administrativních nároků, a to paradoxně mnohdy pod zástěrkou elektronizace a digitalizace.

### Pane řediteli, co byste našim čtenářům doporučil ze stávajících či chystaných projektů ve vašem muzeu?

V závěru roku bych zájemce rád pozval do Přerova na výstavu „Vánoce na zámku“ i na již běžící výstavu dřevěných kolečkových ho-

din ze Schwarzwaldu a přerovských výtvarníků Evy Sibilíkové a Jana Chmelaře „Láska nejen v umění“. Na příští rok chystáme tři hlavní sezónní výstavní projekty. Na přerovském zámku výstavu příběhů žen z šesti různých historických kultur od neolitu, přes dobu bronzovou a stěhování národů až po raný středověk „Nevěsty z jiných světů“. V Ornitologické stanici výstavu věnovanou odchytu ptáků a převzatou z Národního zemědělského muzea nazvanou „Čižba – umění jemné a líbezného“. Na hradě Helfštýně to bude „Příběh torza“ výstava zasvěcená záchraně helfštýnského paláce a tomu, co jí předcházelo a jak a s jakým výsledkem probíhala. Těším se, že se po letech podaří zpřístupnit opravený helfštýnský palác doplněný v našem kontextu velmi ojediněle o atraktivní vklad moderní architektury a že bude sloužit návštěvníkům i během největší a nejznámější akce pořádané muzeem – mezinárodního setkání uměleckých kovářů Hefaiston na konci srpna.

**Ptala se Vendula Vránová**

## TEXTY POMOR

Jiří Dynka

Ty — žije od čtvrtku do čtvrtku.

Od azurově modrého igelitového pytle na odpadky k azurově modrému igelitovému pytli na odpadky. Od duhy tyrkysu a černi...

### ŽIVOT UMĚLCE ŘEČI (RESP. TEXTOVÉHO KUTILA)

k lodím plujícím pod hladinou. Trojhranný míč: kolikrát se mu zachce,

tolikrát se odrazí do nemožných směrů.

Když se vyjde z kina, v té bundě z C&A, co je za rohem? Věci, které váží víc než tunu?

Okolnosti důvodné k životu umělce řeči

(respektive textového kutila. Ty — píše v pracovních hodinách kradených zaměstnavateli).

Ty — „mluv, ale nepřekázej hudbě“.

Ty — nemá žádný argument proti Sírachovcovi.

Je perplex z Celanovy čárky v básni Todtนาuberg.

### JEDNA ŽENA

Kdysi se zařekl, že se nedotkne jiné ženy

než své: partnerky k šušání.

Ty — má téma k šušání: Píseň písní...

logos spermatikos...

Ženě, která dvakrát rodila, foukat za výstřih.

Rozepnout sponu jejích vlasů

jedenácti prsty. Políbit pokožky podlité krví:

v náruči nohou... bílý výkal spermatu...

Lence k padesátinám (2016)

### PŘEDJAŘÍ (S POZNÁMKOU JEDNÉ BABIČKY)

Něco je jinak. Říká jeden dědeček Halmayovi.

Přestávám upřednostňovat smrky.

Potřebu souměrnosti — rovněž u věžáků.

Do nejužšího výběru sympatií se dostaly lípy a jabloně.

Spletl jsem si některé druhy stromů — bez listů.

Platany bezpečně rozeznám i bez listů.

Říká jeden dědeček Halmayovi.

Přelom února a března.

„Ani nejmenší náznak prsou.“

(Citováno z četných narážek na bezprse ženy

ve Venkovských povídkách Arna Schmidta.)

Zanechala po sobě pachovou stopu:

parfémovou.

Stáří nechrání před sexualitou.

Monogamie

bez pohlavního styku.

Jestli mě miluješ, musíš mě mít rád i bez sexu.

### POMOR Aby přezimoval,

kolik duševního úsilí musí vynaložit!

Než nastanou příhodné teplotní poměry.

Pro pupeny dřevin (šlahounovitých).

Prochází krizí.

Kurzem KPR (kardiopulmonální resuscitací:

záměrem je oddálit klinickou smrt).

Testovaný trpět, Pomor.

Řádné fungování života se s nikým nemazlí,

šťěstí — srdce nemilosrdnosti.

Urgentní se dá říct nadávkami.

Bez zabití druhých se spolu nedá žít?

Příchod jara! Nesmysl!

### 4/8 Bez Pomorky by to nešlo? 10. 6. 2018

výhodný výlet,

pro Pomora. Pro dech.

Na vrch Žalov — na radarovou louku.

Zužitkování místní suroviny.

Nabírá do PET lahví vrcholový vzduch,

Pomor. Pro Pomorku.

V bílém světle.

Pozoruje vady pokožky.

Najdi pět rozdílů oproti minulému výletu.

Několikrát opravený životopis, odpolední.



**Dynka Pomor**  
/Druhý město 2019/

**Jiří Dynka** /\*1959/se ve svých básních profiluje jako hledač těch správných vět. Když ji objeví naplněnou osobním významem přidá ji do struktury básně, s minimálním použitím nějakého významotvorného

pojiva či obecně pochopitelné logické souvislosti. Pro čtenáře tak mohou být některé části textů obtížně dešifrovatelné. Nic méně si básně zachovávají určitý vnitřní rytmus a v závěru jsou vypointované. Technika jakési strukturální analýzy ho vede k experimentování se zavedenými pravidly. Místo první osoby používá v básních druhou a v některých vytváří i nové alter ego - Pomora. Ke kterému se hlásí i v názvu své desáté sbírky, kdy pseudonym nebo snad akronym je

zároveň názvem i jménem autora. Přes jakousi formální neuchopitelnost a potřebu experimentovat jsou básně Jiřího Dynky hluboce lidské a vypovídají o jeho senzitivním někdy až bolestném vymezování vlastního bytí.